

تجدید مطلعی در مفهوم سنت“ متنی با اهمیت”

در تاریخ اندیشه سیاسی ایران

روزنامه مجلس، شماره 107، سه شنبه 20 جمادی الثانی 1329، سال چهارم ص 1: روح و حقیقت مشروطیت عبارت است از قوه قضاییه. وقتی می توان از قوانین مشروطیت مستفیض شد که محاکم قضایی منظم باشد، و اگر در مملکتی عدلیه نباشد، نمی توان مملکت را مشروطه و آن حکومت را حکومت ملی فرض کرد. روزنامه مجلس، شماره 53، پنج شنبه 24 محرم 1329، سال چهارم ص 1: عدلیه روح مشروطیت و علت العلل ایجاد دولت مشروطه و حکومت ملی است... غرض از همه انقلابات و اجتماعات و جنگها و خونریزی ها و کشته شدن ها و بی خوابی های چندین ساله، در واقع، عدلیه است. پارلمان، کابینه، انجمن های ایالتی و ولایتی، و تمام تأسیسات دوره مشروطه به منزله مقدمات شمرده شده، اصل الاصول همان عدلیه است. مهدی قلی هدایت، خاطرات و خطرات ص 148: اشکال بزرگ، شناختن و کلابود، معنی مشروطه را صدی نود نمیدانستند، به حرف های رنگین، خصوصاً قدری با حرارت، توجهی بود. اکثر، صلاح شخصی را بر صلاح مملکت ترجیح می دادند. بین وکلای اصناف، اذهان صاف تر و اغراض کمتر بود. تجربه معلوم کرد آن که بیشتر برخلاف دولت در نطق ها حرارت به خرج میدهد، شب هادر باریان راملاقات کرده است یا ظل السلطان را، هر یک به دول اجنبی بیشتر حمله می آوردند، سرسپرده سفارتی هستند. تدبیر این بود که مجلس را در انظار از صورت معقولیت بیندازند و مضر به حال مملکت جلوه بدهند. بالاخره، بگویند، مملکت حاضر نیست ورشته را پاره کنند. حرف حساب، محتاج به التهاب نیست. تا صنیع الدوله رئیس مجلس بود، قسمتی به ملایمت و مدارا می گذشت، بعدها به خشونت کشید. احسان نراقی، در گفتگو با اسماعیل خویی ص 205: فاجعه مشروطیت تدوین قانون بود. این پیروی چشم بسته از مفهوم قانون به معنای غربی آن باعث شد که یک نهضت صد درصد ملی نتواند مسیر طبیعی خود را طی کند. ملت می بایست به جای انتخابات به چیزی از سنخ «اجماع امت» روی می آورد.

قسمت اول:

[audio:http://goftar-berlin.de/wp-content/uploads/2012/07/2012-03-17_a.mp3]

قسمت دوم:

[audio:http://goftar-berlin.de/wp-content/uploads/2012/07/2012-03-17_b.mp3]

جایگاه "روشنفکران" ، "شریعت‌داران" و "حقوقدانان" در تحولات مشروطیت ایران

آدمیت: روشنفکران پیشگام اندیشه مشروطه خواهی بوده اند و اهل شریعت بصورت انفعالی آنان را دنبال کردند. طباطبایی: در سه دهه میان آغاز نیمه دوم عصر ناصری تا اعلام مشروطیت، روح اندیشه تجدد خواهی، بیش از پیش، در کالبد خودکامگی کهن ایران دمیده شد. این سه دهه رامی توان به نوعی عصر زرین تاریخ روشنفکری ایران نیز به شمار آورد. آدمیت، بیش از دیگران این دوره را مورد بررسی قرار داده و اهمیت آنرا برای دگرگونی های تاریخ جدید ایران برجسته کرده است، اما تاکنون درباره حضور سه ساله گروهی از طرفداران نظام سنت قدمایی که توانستند در زمانی خطیر و پرمخاطره برای حکومت قانون در ایران جای خالی روشنفکران را پر کنند، از دیدگاه تاریخ اندیشه، پژوهش مهمی صورت نگرفته است. ارزیابی آدمیت تا پیروزی مشروطیت درست است، اما تعمیم آن به دوره ای که موضوع بحث ماست، درست نمی نماید. بی اعتنایی به اهمیت ماه های میان پیروزی مشروطیت و تشکیل مجلس دوم، در تحول مفاهیم در ایران، دوره ای که در آن تلقی جدیدی از نظام سنت قدمایی ایجاد و دریافتی نوآیین از آن عرضه شد، موجب شده است که آدمیت توجهی به این مرحله از تحول مفاهیم که اهل شرع حالت انفعالی را کنار گذاشتند و به پیشگامان مشروطه خواهی تبدیل شدند نکند. از این حیث، زمانی که بحران نظام خودکامه آغاز شد، روشنفکران، که نتوانسته بودند طرحی از نظام آزادی رابه مثابه فلسفه سیاسی مشروطیت ایران عرضه کنند، اگر بتوان گفت بطور طبیعی، جای خود رابه گروه‌هایی از طرفداران نظام سنت قدمایی دادند که با سلاح دوگانه توجیه مشروعیت نظام مشروطه در محدوده حکومت جور و نظر موافق برای تبدیل حقوق شرع به نظام حقوقی جدید به میدان آمده بودند. آغاز بکار مدرسه علوم سیاسی این دگرگونی عمده را نیز در پی داشت که بر پایه درس‌هایی که در آنجا داده میشد، مجموعه های مدونی از آن مباحث نیز فراهم آید و منتشر شود. با پایان استبداد صغیر، مجلس به کانونی برای تحول تبدیل شد و ابتکار عمل به دست گروه اهل شریعت و حقوقدانان مجلس افتاد. اینک زمان روشنفکران به سرآمد و اهل شریعت مجلس نیز در میدان جاذبه منطق حقوق جدید قرار گرفتند که حقوقدانان ایجاد کرده بودند. اینان توانستند ناحیه ای از نظام سنت قدمایی را در میدان جاذبه منطق اندیشه جدید قرار دهند و بدین سان، قدیم در نسبتی با جدید قرار گرفت که ایستادن ایران در آستانه دوران جدید را برای همیشه تثبیت می کرد.

قسمت اول

[audio:http://goftar-berlin.de/wp-content/uploads/2012/07/2012-03-03_a.mp3]

قسمت دوم

[audio:http://goftar-berlin.de/wp-content/uploads/2012/07/2012-03-03_b.mp3]